

L'INSTITUT I LES SEVES FILIALS

L'inici d'una segona època d'aquest BUTLLETÍ de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques marca un esglaió més de l'ascendent activitat d'aquesta Filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Fundada el 1931, ha sofert —com totes les facetes de la cultura catalana— el col·lapse del 1939. Revifada fa uns pocs anys, ha emprès un ritme de creixement tan accelerat que l'ha duta ràpidament a una expansió en nombre de socis i en volum d'activitats superiors als de qualsevol altra època.

El creixement de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques ha estat paral·lel al d'altres Filials de l'Institut. Destaquen especialment en aquest aspecte les altres tres adscrites a disciplines que amb una terminologia clàssica en diem «ciències». Entre totes apleguen un nombre de socis que excedeix amplement del que mai havien tingut. Però, tant o més que el nombre d'afiliats, en destaca la copiosa activitat que descabdellen. Les Societats humanístiques són lògicament més pobres en socis, però llur activitat acadèmica és també ben important i sempre d'una innegable qualitat. I encara n'hi ha de noves: la recentment creada d'Amics de l'Art Romànic, i les d'Ordenació del Territori i d'Antropologia en curs de gestació.

Aquesta florida de Filials representa la incorporació a l'Institut de les joves generacions d'estudiosos que podríem considerar que han arribat a sentir la inquietud científica durant els anys de la modesta, silenciosa represa de les activitats. Amb la més eloqüent de les adhesions —la de la col·laboració decidida i generosa— aquestes joves generacions vénen a dir-nos que tenen tan de respecte i d'afecte per l'Institut com podien haver-li tingut els estudiosos d'abans de la desfeta. És una constatació que els que formem l'Institut anem fent de 10, de 15 anys ençà, amb prou satisfacció per a compensar-nos amb escreix de tota l'amargor de l'exili interior que hem sofert, tants moments de desànim i de desconfiança davant el futur que hàgim pogut tenir. Perquè hi havia el perill que l'hivern de 40 anys que hem patit no fos un parèntesi sinó un punt i a part. Amb gran satisfacció podem dir que aquest «a part» no ha existit, sinó que a partir del punt de llur reestructuració, ha estat iniciada una competició

d'entusiasme i de dinamisme entre totes les Filials, entre les més velles i les més noves. L'adhesió a través d'elles de tants d'estudiosos indica que les capes més selectes del nostre món cultural han sabut valorar l'esforç fet per l'Institut en circumstàncies difícils, i fins i tot el seu silenci quan aquest silenci ajudava a salvar la nostra dignitat col·lectiva.

No és pas intenció nostra de fer concurs de mèrits i menys encara d'aspirar a recompenses. De cara al passat, l'Institut en té prou de presentar una continuïtat amb la qual ha aconseguit de conservar les estructures i, el que val molt més, l'esperit. De cara al futur, l'Institut té el deure inexcusable d'adaptar-se a les noves condicions del món cultural. Del 1936 ençà, en el camp de la ciència hi ha hagut una profunda evolució que podríem sistematitzar en dos fets: les disciplines científiques s'han diversificat amplament i el nombre dels estudiosos s'ha multiplicat. És evident que l'Institut ha d'adaptar les seves estructures i la seva dinàmica a aquest doble fenomen. En un aspecte les Filials li ho han fet: hi han incorporat vora de dos milers de científics —professionals destacats i investigadors, molts d'ells universitaris— i amb aquesta incorporació han radicat llur activitat dins el marc de l'Institut; és a dir, que han fet i fan recerca per a l'Institut. Com diu molt bé Folch i Guillèn, «s'han servit dels mitjans materials de recerca de la Universitat i d'altres entitats públiques o privades; han fet funcionar per a la societat catalana allò que entre tots havíem pagat i que ens havia estat ofert convenientment mediatitzat i sense ànima». Cal valorar amb justícia el paper i la feina feta per les Filials. Llurs esforços per a impulsar línies de recerca i per a coordinar els treballs d'uns i altres han estat ben fructífers per a la nostra cultura, i, sobretot, han actualitzat i dinamitzat la imatge de l'Institut més que cap altre ordre d'activitats. Però amb això no n'hi ha prou. Cal que el nucli permanent, vitalici de l'Institut, format pels seus membres numeraris, respongui també a les noves exigències. És evident per a tothom que el «*numerus clausus*» imposat per l'estatut fundacional avui no és vàlid. Cal donar-li elasticitat, perquè, no solament cal incorporar a la base de l'Institut representants de les noves disciplines, sinó que cal enriquir la representació de les clàssiques amb les personalitats de relleu que han anat formant-se. Això és el que avui està fent l'Institut. Amb el nom que sigui —per no contradir uns estatuts que tenen força legal— van afegint-se als vint-i-vuit membres numeraris nous valors de la ciència i de la tècnica. Ultra llur col·laboració personal, ells aportaran a l'Institut la connexió amb els centres de recerca i d'estudi que avui es troben en plena activitat.

Estintolat damunt aquesta nova i dinàmica estructura i damunt l'ex-

traordinària, abrandada i creixent activitat de les Filials, l'Institut podrà ocupar dignament i eficaçment en la coordinació de la recerca a Catalunya el lloc que li és imposat per la seva història i pel seu prestigi. En l'etapa de la nostra vida col·lectiva que ara encetem hem d'ésser abans de tot exigents amb nosaltres mateixos.

J. ALSINA I BOFILL
President de l'Institut d'Estudis Catalans